

פרוייקט מיוחד לחג השבועות << 'שעה טובה' מגיש השבוע פרויקט מיוחד: צילומים מרהיבי עיניים של מבחר של בתי כנסת מפוארים או מיוחדים ברחבי ארץ ישראל שגם מספרים את הסיפור היהודי לדורותיו, למן ימי בית שני עד התחיה של עם ישראל בימינו - תוצאות עבודתו של הרב אברהם ישראל גליס והצלם אלון פרגו, שחרשו את הארץ, עברו את בתי הכנסת, ואת ביצועיהם הם מציגים באלבום מהודר בהוצאת 'כרטא' שיוצא בימים אלה לאור, תחת השם 'הוד והדר'

ביהכנ"ס קרלין בטבריה העתיקה

ומצפת לטבריה. חסידות קרלין שנוסדה עם ראשית החסידות, היא מהוותיקות בארץ, אם לא העתיקה שבהם שקיימת עד היום הזה וראשיתה מזה כמאתיים שנה. מבתי הכנסת של החסידות נשאר בית הכנסת עתיק היומין של החסידות שבלב טבריה העתיקה, שנחרבה בידי ראש העיר המפא"ניקי משה צחר, אבל יחוסו מגיע עוד שנים לפני חסידי קרלין נשאו בו את תפילותיהם הנלהבות, כאשר במקום זה קבעו דירתו לא אחר מאשר בעל 'פרי הארץ', הרה"ק רבי מנדלי מויטבסק, שעלה מרוסיה הלבנה לארץ וקבע מושבו בטבריה, שם עמד בראש כולל רייסין. חסידי קרלין התפללו בו מאז ימי האדמו"ר בעל ה'בית אהרן', שהחל לנהל עדתו לפני קרוב למאתיים שנה. המיוחד בבית הכנסת שהוא לא רק עומד על תילו, אלא גם פעיל ויש בו תורה וחסידות, והוא פתוח כל השבוע.

צילומים אלון פרגו © כרטא ירושלים

"ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש"

בית הכנסת 'אור תורה' - עכו

בית כנסת אור תורה בעוד עיר צפונית, עכו, שונה מבתי הכנסת הקודמים בכך שהוא חדש הרבה יותר. הוא נודע לא בזכות עתיקותו וההיסטוריה שהוא צופן, אלא בשל כיפת פסיפס מיוחדת שנראית ממרחקים שמקיפה את חצר ביהכנס', ובה לא פחות מרבות אבני פסיפס ו- 140 ויטראז'ים שבוני בית הכנסת פיזרו בו. מהכיפה המדהימה ביופיה, משתלשל נברשת מיוחדת ובה שנים-עשר ויטראז'ים ובהם ציורים של אתרים שונים בתולדות עם ישראל, כמו הכותל, מערת המכפלה, קבר רחל, מגדל דוד, וגם בית הכנסת העתיק 'אי הכהנים' גרבה בטוניסיה, שכן בית הכנסת הוקם על ידי העדה התוניסאית, והוא גם הוקם על שמו של בית הכנסת הגדול בגרבה, שהוקם לפי המסורת לפני 2400 שנה, בשנת ג' שנ"ח, עוד בתחילת ימי בית שני!

ביהכנס" ויז'ניץ

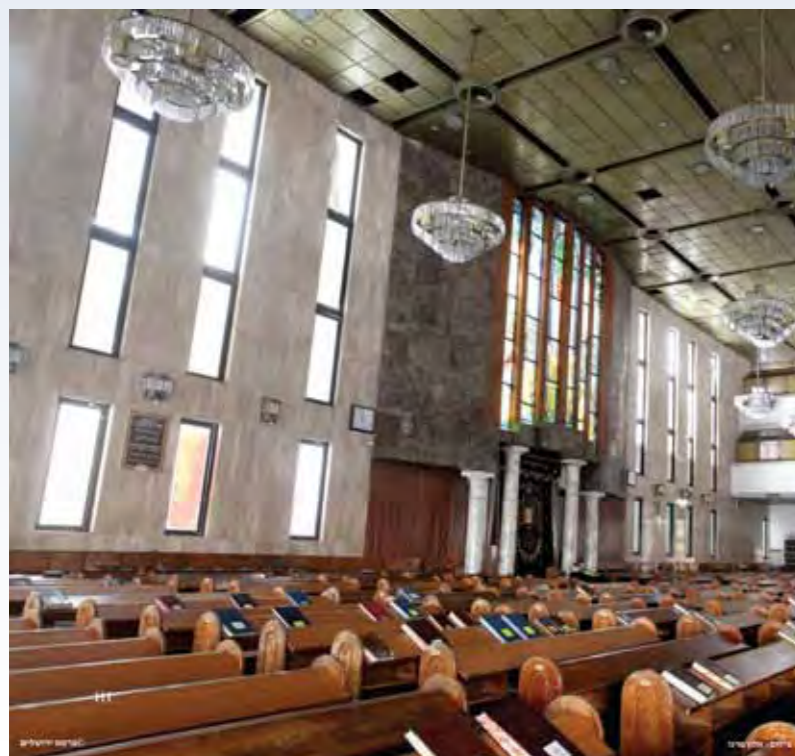
עוד בית כנסת חדש יחסית שמנציח עבר מפואר והווה מפואר לא פחות, הוא בית הכנסת הגדול של חסידות ויז'ניץ. את ויז'ניץ אין צורך להציג, כנראה גם לא את בית הכנסת הגדול שלה, שהיה הראשון שפתח את סדרת בתי הכנסת הגדולים של החסידות, ובעקבותיה הלכו עוד כמה מחצרות הענק והקימו בתי כנסת גדולים, מפוארים ובנויים לתלפיות, והוא מחקה את מבנה בית הכנסת של ויז'ניץ ברומניה שהייתה בנויה כעין מבצר.

בית הכנסת האר"י הספרדי - הכתובת: רחוב האר"י

שעל-פי המסורת נוסד עוד לפני בוא האר"י לצפת, ומקודם לכן כנראה נקרא בית הכנסת 'אליהו הנביא'. רבי חיים ויטאל מעיד בספרו 'שבחי האר"י' כי לא אחת שמע בבית הכנסת את רבו מדבר ברוי תורה עם אליהו הנביא. המסורת הצפתית אומרת כי במערה הצנועה שהייתה חתורה בקיר המזרחי של בית הכנסת היה מקום מושבו ולימודו של האר"י וכאן גם נגלה אליו אליהו הנביא. ארון הקודש בקיר הדרומי מגולף בעץ זית, וכדרך בתי הכנסת הספרדיים נבנה בתקופה 'מאוחרת', רק לפני 140 שנה, כאשר במרכז בית הכנסת בנויה בימה רמה נישאה ומרשימה, כפי שאנחנו רואים בתצלום המתעד את ביהכנס', שהוא לבטח מהעתיקים בארץ שעומדים על תילם.

"אדוננו רבי יצחק לוריא אשכנזי", האר"י, נולד בירושלים בשנת רצ"ד הוא התייתם מאביו בילדותו ועקר עם אימו למצרים, משם עלה לצפת ב"שכ"ט, לאחר ששמע בת קול המבשרת לו כי מ'צפת', בגימטריה 'תקע', תצמח הישועה, כנאמר: "תקע בשופר גדול לחירותנו". האר"י הק' נפטר בצפת בה פעל שלוש שנים שהפכו את העולם, כשהוא בן 38 בלבד. תורתו שיצאה לאור בידי תלמידו רבי חיים ויטאל, נלמדת ומשפיעה עד ימינו בכל בית יהודי, ובצפת עצמה נשארו שתי 'מזכרות' שמביאות אותנו לימים בהם פעל האר"י הקדוש בעיר - שני בתי כנסת מפוארים, אם כי בפאר אחר מזה של ימינו, שנושאים את שמו. הגדול, העתיק והמפואר, הוא בית הכנסת "האר"י הספרדי" כפי שהוא מכונה,

פרשת נשא תשע"א שעה טובה ♦ 27

חסידי בויאן בטבריה

כמו בית הכנסת של קרלין, גם בית הכנסת של בויאן נמצא בלב העיר העתיקה החרבה, ועל אף שהוא יותר 'צעיר' מבית הכנסת של קרלין הוא בכל זאת נבנה לפני 120 שנה, על ידי 'כולל וואהלין' סניף טבריה. בשטפונות שפקדו את הארץ ואת טבריה לפני 75 שנה בית הכנסת שופץ. כיום כבר אין חסידי בויאן רבים בעיר הכנרת, והוא מופעל על ידי החב"דניקים בטבריה וגם מתקיימים בו מניינים קרליבכיים.

בית הכנסת יהודי קוצ'ין בנבטים

יהדות קוצ'ין ההודית היא קהילה מיוחדת, ומקורה באחת מממלכות הודו (במערב תת היבשת) בממלכת קוצ'ין ששמרו על קשר אמיץ עם רבני ירושלים. במושב נבטים שמיושב על ידי הקוצ'ינים הם בנו בית כנסת מיוחד במינו.

פחד יצחק ב... אילת

מנבטים דרומה יותר, עד ל...אילת. בית הכנסת 'פחד יצחק' הוקם על ידי רבה הראשון של העיר, הרב הדאיה, ובאילת כמו באילת שעל גדות ים סוף שהוא ים האלמוגים, ארון הקודש נבנה בצורת ...קונכיה. ייאמר כי לאחרונה חלה פריחה אדירה בחיים התורניים בעיר הנמל הדרומית.

בעלזא בירושלים

אין ספק כי אחד מבתי הכנסת המפוארים על פני תבל רבה הוא בית הכנסת הגדול של חסידי בעלזא בירושלים, שהוא מפעל אדירים יפהפה ופרקטי כאחד ומכבד את התורה והחסידות. כשהוא משחזר את בית הכנסת העתיק של בעלזא בשטטטעלע בעלזא בגליציה, שהוקם בידי השר שלום מבעלזא, שאמר כי השיג למענו אבן מאבני בית המקדש. ביהכנ"ס בבעלזא שבבעלזא נחרב בידי הצוררים הנאציים. עם שיקומה של החסידות בס"ד הוא נבנה מחדש בארץ בלב הקריה הבעלזאית, כשהוא נשקף למרחקים ונראה כבר מהדרך בואכה ירושלים. ביהמ"ד נבנה במהלך 16 שנה, מתכננו היה אברך חסידי, ונבנו מאבנים שהיו בביהמ"ד של השר שלום בבעלזא. את כל זה מאירות 9 נברשות ענק שכל אחת מהן שוקלת שלושת רבעי טון, ועל הדרך הן תורמות לאקוסטיקה.

ביהכנ"ס 'אברהם אבינו', בשכונת אברהם אבינו - חברון

בית הכנסת עתיק יומין נוסף הוקם בעיר חברון על שם אברהם אבינו, והוא נבנה לפני כחמש מאות שנים בידי יהודים ממגורשי ספרד שהגיעו לארץ והקימו קהילה בראשות הרבי מלכיאל אשכנזי, והוא נמצא במרכז שכונת אברהם אבינו בחברון העתיקה, שבדור האחרון נבנתה מחדש. הסיפור הנודע שמסופר על בית הכנסת, ששנה אחת ביום כיפור, לא היה במקום מנין, ואז הגיע יהודי לא מוכר, שהתפלל את כל התפילות ובמוצאי היום הקדוש נעלם, כשבחלום הלילה גילה את הסוד שהינו לא אחר מאברהם אבינו בכבודו ובעצמו. בית הכנסת גם מגלם את מטען הרשע הערבי. בפרעות תרפ"ט, עת נשחטו המתפללים, נהרס גם בית הכנסת בידי פראי האדם הערביים, שהנאצים יכלו לעשות אצלם 'שימוש' בטיפול ביהודים. כדרך הנעימה של הערבים, כפי שאת הכותל הפכו לגל אשפה, את בית הכנסת אברהם אבינו הפכו לשירותים ציבוריים. עד שיהודי רוסי יקר בשם פרופסור בניצין טבגר הפך את חידוש בית הכנסת למפעל חייו.

